

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 2 Zakona o Centralnoj banci («Službeni list Crne Gore» br. 40/10 i 46/10), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 28. novembra 2012. godine, utvrdio je

SMJERNICE ZA OSTVARIVANJE POLITIKE CENTRALNE BANKE CRNE GORE U 2013. GODINI

1. U cilju daljeg podsticanja i očuvanja monetarne i finansijske stabilnosti, a posebno podsticanja i očuvanja stabilnosti bankarskog sistema Centralna banka Crne Gore (u daljem tekstu: CBCG) će:
  - a. primjenjivati sve raspoložive mjere i instrumente radi daljeg očuvanja monetarne i finansijske stabilnosti;
  - b. kontinuirano preispitivati politiku obavezne rezerve, kao instrumenta monetarne politike i, po potrebi, vršiti izmjene stopa obavezne rezerve i/ili obuhvata osnovice;
  - c. kontinuirano analizirati potencijalne rizike i prijetnje po finansijsku stabilnost i u slučaju potrebe raditi na njihovom minimiziranju kroz implementaciju ostalih instrumenata monetarne politike - operacija na otvorenom tržištu, kreditiranje banaka u slučaju redovnih potreba za likvidnošću i ostvarivanju funkcije kreditora u krajnjoj instanci;
  - d. unapređivati postojeću i razvijati novu statističku osnovu i instrumente za praćenje finansijske stabilnosti sa ciljem adekvatne indentifikacije i procjene potencijalnih rizika u oblastima iz nadležnosti CBCG;
  - e. testirati plan aktivnosti Centralne banke u slučaju vanrednih okolnosti („Contingency plan“) i inicirati da se i u okviru Savjeta za finansijsku stabilnost kontinuirano sagledava efikasnost rješenja iz nacionalnog plana za djelovanje u vanrednim okolnostima;
  - f. unaprjeđivati mehanizme za očuvanje finansijske stabilnosti, tj. mehanizme za djelovanje u uslovima potencijalne systemske krize, sprovesti stresna testiranja i na bazi dobijenih rezultata preduzimati adekvatne mjere sa ciljem preventivnog djelovanja, odnosno minimiziranja negativnih posljedica u slučaju pojave krize;
  - g. analizirati makroekonomska kretanja u zemlji i uticaje iz okruženja, posebno na finansijsku stabilnost u Crnoj Gori i, u zavisnosti od ocjene stanja, preduzimati odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti i davati preporuke za preduzimanje mjera čija primjena nije u nadležnosti CBCG u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim Zakonom o CBCG i Zakonom o Savjetu za finansijsku stabilnost;
  - h. pratiti i analizirati stanje u svim segmentima finansijskog sistema, radi blagovremenog utvrđivanja svih potencijalnih uzroka nestabilnosti i sposobnosti sistema da ih apsorbuje;
  - i. intenzivno saradivati sa ostalim regulatorima finansijskog sistema u domenu odgovornosti za stabilnost finansijskog sistema, u skladu sa Zakonom o Savjetu za finansijsku stabilnost, kao i sa relevantnim inostranim regulatorima i drugim institucijama, iz domena finansijske stabilnosti;

- j. kontinuirano analizirati kretanje inflacije, vršiti njeno prognoziranje i doprinositi postizanju i održavanju stabilnosti cijena;
  - k. pratiti platnobilansna kretanja i, po potrebi, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, preduzimati odgovarajuće mjere ili davati preporuke za preduzimanje mjera koje nijesu u nadležnosti CBCG;
  - l. radi očuvanja stabilnosti bankarskog sistema, kao ključnog elementa finansijskog sektora za očuvanje finansijske stabilnosti, CBCG će:
    - u saradnji sa Svjetskom bankom i Vladom raditi na razvijanju i implementaciji modela restrukturiranja loših kredita;
    - nastaviti sa unaprjeđenjem regularnog okvira za banke kroz harmonizaciju propisa sa pravnim tekovinama Evropske unije u procesu predpristupnih pregovora, kao i usklađivanjem sa uslovima poslovanja na međunarodnom finansijskom tržištu kroz primjenu Bazelskih standarda;
    - unaprijediti sistem praćenja poslovanja banaka u skladu sa savremenim tendencijama u sferi supervizije kroz razvijanje sveobuhvatnog sistema izvještavanja prema CBCG i prateće baze podataka sa indikatorima propisanim Bazelom III;
    - kontinuirano unaprjeđivati proces stresnog testiranja banaka radi blagovremenog uvrđivanja potreba za dodatnim kapitalom i likvidnim sredstvima banaka;
    - nastaviti sa politikom opreznog licenciranja, odnosno davanja odobrenja novim akcionarima za ulazak u postojeći bankarski sistem, polazeći od zaštite interesa deponenata i povjerilaca banaka;
    - raditi na unapređenju procesa upravljanja rizicima u bankama i procesa supervizije zasnovanog na rizicima;
    - razvijati sisteme koji će uticati na jačanje transparentnosti i tržišne discipline, kroz sveobuhvatnu i kontinuiranu razmjenu podataka između banaka i ostalih učesnika na tržištu;
    - promovisati jačanje korporativnog upravljanja u bankama;
    - jačati mehanizme i procedure neophodne za uspješnu implementaciju procesa sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma;
    - intenzivno pratiti kretanja na eksternim finansijskim tržištima sa posebnim akcentom na volatilnosti koje mogu imati negativne reperkusije na bankarski sektor u Crnoj Gori sa svrhom preventivnog djelovanja i kreiranja sistema kapitalne zaštite sistema u odnosu na spoljne šokove;
    - razvijati saradnju sa drugim supervizorima u zemlji, sa ciljem sinhronizovanja supervizorskih aktivnosti;
    - pratiti i implementirati unapređenja na planu međunarodnih multilateralnih dogovora i usvojenih konvencija u oblasti bankarske industrije.
2. U cilju pružanja podrške Vladi Crne Gore u ostvarivanju ekonomske politike CBCG će, u mjeri u kojoj to neće dovesti u pitanje ostvarivanje ciljeva i ustavnih odgovornosti Centralne banke Crne Gore i ugrožavanje nezavisnosti:
- a. davati Vladi Crne Gore preporuke za vođenje ekonomske politike na način da svojim preporukama, mjerama i instrumentima doprinosi privrednom oporavku i povećanju zaposlenosti u funkciji održavanja finansijske stabilnosti;
  - b. učestvovati u radu na kreiranju sistemskih rešenja u cilju smanjenja nelikvidnosti privrednog sektora, podsticanju kreditne aktivnosti banaka u mjeri koja neće značiti prekomjerno preuzimanje rizika i ugrožavanje stabilnosti bankarskog sistema;

- c. pratiti i analizirati makroekonomska kretanja u Crnoj Gori, drugim privredama u tranziciji, Evropskoj uniji i na globalnom nivou, kao i projekcije kretanja ključnih makroekonomskih varijabli od strane relevantnih međunarodnih institucija, sa ciljem izrade prognoza makroekonomska kretanja na nivou Crne Gore;
  - d. kontinuirano razvijati makroekonomski model crnogorske privrede za prognoziranje makroekonomskih kretanja i analizu efikasnosti instrumenata monetarne politike, samostalno ili u saradnji sa drugim institucijama u sistemu;
  - e. redovno prikupljati, obrađivati i publikovati statističke podatke iz domena monetarne i platnobilansne statistike, kao i druge podatke za koje je proizvođač statistike CBCG, a koji predstavljaju značajne inpute za utvrđivanje ekonomske politike;
  - f. publikovati tematske radne studije, monografije i druge publikacije koje će se baviti aktuelnim makroekonomskim i finansijskim problemima.
3. U cilju održavanja i unapređivanja sigurnog i efikasnog platnog prometa, CBCG će:
- a. kontinuirano raditi na održavanju stabilnog i efikasnog funkcionisanja platnog sistema Centralne banke za izvršavanje međubankarskih transfera sredstava, kao osnovne infrastrukture platnog prometa u Crnoj Gori i njegovom daljem unapređenju kroz implementaciju međunarodnih standarda, principa i najbolje prakse funkcionisanja savremenih platnih sistema i platnog prometa uopšte;
  - b. nastaviti sa kvalitetnim i efikasnim obavljanjem usluga platnog prometa u zemlji, kako za postojeće tako i za nove klijente Centralne banke;
  - c. kvalitetno i efikasno obavljati poslove depozitara i bankara državnih organa i organizacija kroz kontinuirano unapređivanje saradnje i usklađivanje regulatornog okvira sa promjenama uslova poslovanja i tržišnih uslova, radeći na tehničkom osavremenjivanju obavljanja ovih poslova, a posebno poslova fiskalnog agenta u vezi sa hartijama od vrijednosti koje emituje Crna Gora;
  - d. razvijati postojeće i uspostavljati nove korespondentske odnose sa stranim centralnim i komercijalnim bankama i drugim međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama;
  - e. Unapređivati regulatorni okvir platnog prometa kroz usklađivanje sa regulativom Evropske Unije, sa posebnim akcentom na pripremi novog zakona i podzakonskih akata;
  - f. pratiti međunarodne standarde, principe i najbolju praksu savremenih platnih sistema i platnog prometa uopšte i raditi na njihovoj implementaciji;
  - g. kontinuirano unapređivati kvalitet saradnje sa BIS-om, MMF-om, Svjetskom bankom i drugim međunarodnim finansijskim institucijama iz nadležnosti izvršavanja finansijskih transakcija;
  - h. vršiti efikasnu kontrolu obavljanja platnog prometa u cilju obezbjeđenja pružanja platnih usluga u skladu sa pozitivnim propisima;
  - i. unapređivati funkcionalni model prinudne naplate koju Centralna banka vrši u skladu sa odredbama Zakona o izvršenju i obezbjeđenju;
  - j. sprovoditi nadgledanje (oversight) platnih sistema, u cilju prevencije sistemskog rizika u platnom sistemu i njegovog uticaja na stabilnost finansijskog sistema u cjelini. U tom smislu, primjenom metodologije koja se bazira na međunarodnim standardima, vršiti ocjenu usaglašenosti rada platnog sistema sa osnovnim

principima za funkcionisanje platnih sistema, kao i sprovesti proces izveštavanja o preduzetim aktivnostima i naloženim mjerama;

- k. nastaviti sa aktivnostima na infrastrukturnom opremanju i migraciji komponenti informacionog sistema vezanog za platni sistem CBCG na rezervnu („Backup“) lokaciju u cilju povećanja sigurnosti funkcionisanja platnog prometa;

4. U cilju daljeg unapređivanja institucionalnih i drugih preduslova vezanih za upravljanje međunarodnim rezervama, CBCG će:

- a. voditi obazrivu i opreznu politiku investiranja sredstava međunarodnih rezervi dajući prioritet sigurnosti plasmana, kroz investiranje sredstava u sigurne instrumente, kao što su kratkoročni depoziti kod centralnih banaka najrazvijenih zemalja i prvoklasnih poslovnih banaka i u hartije od vrijednosti odgovarajućeg rejtinga, sigurnosti i likvidnosti;
- b. nastojati da, u uslovima ekstremno niskih kamatnih stopa na međunarodnom finansijskom tržištu i nepovoljnih stopa prinosa na prvoklasne hartije od vrijednosti, ostvari što povoljnije plasiranje raspoloživih sredstava i pri tome obezbijedi punu sigurnost investiranja i uspješno upravljanje svim vrstama rizika;
- c. se u skladu sa tržišnim uslovima i principima investiranja (sigurnost, likvidnost, profitabilnost) angažovati na planu repozicioniranja postojećih finansijskih instrumentata u portfoliju i unapređivanju već usvojenih tehnika u upravljanju sredstvima i rizicima međunarodnih rezervi, a sa ciljem uspješnog uravnoteženja rizika ulaganja i ostvarenog prinosa;
- d. kontinuirano pratiti kretanja i analizirati mogućnosti investiranja sredstava u nove finansijske instrumente i vršiti diverzifikaciju ulaganja, polazeći prevashodno od principa likvidnosti i sigurnosti, radi ostvarenja profitabilnosti;
- e. aktivno pratiti situaciju na međunarodnom finansijskom tržištu i blagovremeno prilagođavati politiku ulaganja sredstava kretanjima na tom tržištu.

5. Nastavljajući aktivno učešće u postupku pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, a uvažavajući obaveze koje Crna Gora preuzela dobijanjem statusa »zemlje kandidata« i preporuke objavljene od strane Evropske komisije, CBCG će:

- a. nastaviti aktivnosti na harmonizaciji zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU u oblasti bankarskog sektora, platnog prometa, monetarne politike i statistike i ostalih oblasti iz nadležnosti CBCG;
- b. učestvovati u radnim i pregovaračkim strukturama određujući predstavnike CBCG za članove pregovaračkog tima i radnih grupa za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji;
- c. kroz učešće u „screening“ procesu za pregovaračka poglavlja iz nadležnosti CBCG dati puni doprinos analizi stepena usklađenosti domaćeg zakonodavstva sa zakonodavstvom EU;
- d. učestvovati u izradi PEP-a (Predpristupnog ekonomskog programa), Izvještaja o napretku i ostalih dokumenata koji proizilaze iz procesa evropskih integracija;
- e. nastaviti aktivnosti na institucionalnoj izgradnji čime se postepeno stvaraju uslovi za buduće nesmetano funkcionisanje CBCG u okviru ESCB (Evropski sistem centralnih banaka) i ECB-a (Evropska centralna banka);

- f. unaprijediti postojeću i uspostaviti nove vidove saradnje sa predstavnicima centralnih banaka članica EU, kao i sa predstavnicima ECB i drugih institucija EU, kroz planiranje tehničke pomoći i studijskih posjeta;
  - g. unaprijediti komunikacionu strategiju na temu evropskih integracija putem izrade radnih studija i drugih publikacija u kojima će se predstaviti specifični aspekti pristupanja EU;
  - h. učestvovati u pripremi i implementaciji projekata koji se finansiraju iz fondova EU;
  - i. nastaviti aktivnosti na realizaciji obaveza definisanih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, Nacionalnim programom za integracije i Akcionim planovima.
5. U cilju daljeg profesionalnog razvoja zaposlenih i održavanja adekvatne strukture ljudskih resursa sposobnih za sprovođenje definisane politike, funkcija i odgovornosti Centralne banke, promjena uslovljenih procesom evropskih integracija i drugih promjena u poslovnom okruženju, Centralna banka će:
- a. nastojati da stalno ima kvalifikovane, obučene i visoko motivisane zaposlene sa znanjima koja odgovaraju radnom mjestu na kome rade;
  - b. stimulirati zaposlene na stalno usavršavanje postojećih znanja, naročito u oblastima monetarne politike i finansijske stabilnosti, makroprudencione regulative, upravljanja rizicima, znanja potrebnih za implementaciju međunarodnih standarda, EU direktiva i dobre bankarske prakse, kao i drugih stručnih znanja i vještina neophodnih za realizaciju radnih procesa u Centralnoj banci;
  - c. razvijati mehanizme za unapređenje motivacije zaposlenih i dalje afirmirati sistem nagrađivanja zaposlenih u skladu sa postignutim rezultatima;
  - d. promovirati zaposlene koji redovno postižu najbolje radne rezultate;
  - e. regrutovati, kad za to postoji potreba, pripravnike, volontere i druge kategorije izvršilaca za realizaciju radnih procesa;
  - f. posvetiti posebnu pažnju usavršavanju pripravnika i zaposlenih sa kraćim radnim iskustvom u Centralnoj banci, usavršavanju deficitarnih kadrova, kao i stalnom unapređenju i inovaciji znanja svih zaposlenih.
7. CBCG će u skladu sa standardima transparentnosti:
- a. blagovremeno, kontinuirano i pouzdano informirati domaću i međunarodnu javnost o svim aspektima poslovanja i ostvarivanja svojih ustavnih i zakonskih odgovornosti, na način koji je razumljiv najširoj javnosti;
  - b. promovirati podizanje relevantnog nivoa ekonomskog znanja u društvu, kako bi se doprinijelo boljem razumijevanju centralnog bankarstva, finansijskog sistema i finansijske stabilnosti uopšte;
  - c. nastaviti blagovremeno informisanje javnosti putem saopštenja za javnost, web stranice CBCG, organizovanja pres konferencija, a po potrebi i putem intervjua, gostovanja u sredstvima javnog informisanja, i dr.;
  - d. posebnu pažnju pokloniti informisanju zaposlenih.
8. U cilju očuvanja i valorizacije istorijskog i kulturnog nasljeđa iz oblasti numizmatičkih vrijednosti u Crnoj Gori, CBCG će:

- a. intenzivirati aktivnosti na prikupljanju i dopunjavanju zbirke novca, s posebnim naglaskom na kompletiranje kolekcije jedinog crnogorskog novca – perpera;
- b. stručno prezentovati numizmatičke vrijednosti domaćoj i inostranoj javnosti;
- c. promovisati Muzej novca u instituciju od opšteg značaja za edukovanje široke stručne i laičke javnosti i promovisanje uloge i značaja CBCG u finansijskom sistemu Crne Gore, eurizaciji, bankarstvu i finansijskoj stabilnosti i posebno programima finansijske edukacije, prije svega, djece i mladih školskog uzrasta promovisati značaj štednje.

9. Kao podršku za realizaciju navedenih ciljeva u ostalim oblastima, CBCG će:

- a. raditi na unapređivanju informacionog sistema i obezbjeđivanja adekvatnog nivoa njegove raspoloživosti i sigurnosti, a naročito na unaprjeđivanju ICT infrastrukture koja je namijenjena kao podrška za rad platnom sistemu (RTGS i DNS), Glavnom bankarskom sistemu (GBS), sistemu Prinudne naplate (SPN), kao i ostalim sistemskim servisima internih i eksternih korisnika (SIS);
- b. raditi na usklađivanju sa međunarodnim standardima, naročito sa standardom za upravljanje bezbjednošću informacija ISO/IEC 27001:2005;
- c. u cilju razvijanja i unapređenja saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama, centralnim bankama drugih zemalja i regulatornim tijelima, CBCG će:
  - Nastaviti saradnju sa Međunarodnim monetarnim fondom (MMF) i članicama grupacije Svjetske banke, naročito u dijelu razmjene informacija, korišćenja tehničke pomoći, organizovanja misija njihovih eksperata i stvaranja uslova za eventualno korišćenje finansijske podrške;
  - Unapređivati saradnju sa ostalim međunarodnim finansijskim i drugim organizacijama kroz uspostavljanje neposrednog kontakta, učešće u radu radnih tijela i skupština međunarodnih organizacija, kao i praćenja i organizovanja međunarodnih konferencija i seminara;
  - Razvijati saradnju sa drugim centralnim bankama i finansijskim regulatornim tijelima kroz realizaciju potpisanih sporazuma, posebno u oblasti supervizije banaka, kao i predlaganje novih oblika saradnje i uspostavljanje strateških partnerstava;
  - afirmisati aktivno učešće zvaničnika CBCG na sastancima međunarodnih organizacija, forumima, seminarima i konferencijama.
- d. sa ciljem blagovremenog i adekvatnog servisiranja potreba banaka i drugih klijenata za gotovim novcem u unutrašnjem platnom prometu, kao i zaštite eura od falsifikovanja, Centralna banka će:
  - Kontinuirano sagledavati i planirati potrebe za gotovim novcem, sa aspekta obezbjeđenja optimalne količine i strukture optičajnih novčanica i kovanog novca;
  - blagovremeno inicirati unošenje potrebnih količina i apoenske strukture novčanica i kovanog novca iz korespondentske banke u inostranstvo, odnosno iznošenje viška gotovine u inostranstvo, u cilju optimizacije troškova držanja gotovine u trezoru;
  - intenzivirati već uspostavljenu saradnju sa relevantnim inostranim subjektima angažovanim na planu zaštite eura od falsifikovanja – ECB, EK-OLAF, Evropski centar za tehničku i naučnu saradnju-ETSC, kao i sa domaćim državnim organima - Vrhovnim državnim tužilaštvom i Upravom policije;

- Intenzivirati saradnju sa svim rukovaocima gotovinom u Crnoj Gori, u cilju obezbjeđenja potpune primjene donešene regulative iz oblasti zaštite eura od falsifikovanja, usklađene sa tekovinom EU;
  - obezbijediti potreban ambijent i neophodnu infrastrukturu za puno djelovanje novoosnovanih centara na planu zaštite eura od falsifikovanja - Nacionalni centar za borbu protiv falsifikovanja, Nacionalni centar za analizu novčanica i Nacionalni centar za analizu kovanog novca.
- e. nastaviti sa aktivnostima u oblasti upravljanja rizicima u CBCG, kroz razvijanje i nadgledanja sistema internih kontrola i sistema upravljanja operativnim rizikom i rizikom reputacije;
- f. raditi na izradi Plana kontinuiteta poslovanja Banke za upravljanje u vanrednim okolnostima.
10. U svom poslovanju CBCG će se voditi principima društveno odgovorne organizacije, kako prema zaposlenima, tako i prema sredstvima kojima raspolaže i biće aktivan učesnik razvoja savremenog društva. U tom cilju, CBCG će:
- a. svoje poslovanje bazirati na univerzalnim principima zaštite ljudskih i radnih prava, očuvanja životne sredine i razvoja civilnog društva;
  - b. nastaviti da u skladu sa finansijskim mogućnostima, izdvaja dio svog prihoda radi uključivanja u humanitarne akcije i podršku razvoju kulturnih, istorijskih i drugih vrijednosti društva;
  - c. nastojati da afirmiše deset principa globalnog dogovora Ujedinjenih nacija u svom poslovanju;
  - d. doprinostiti jačanju civilnog društva kroz javno učešće u brojnim društvenim i socijalnim aktivnostima;
  - e. doprinostiti razvoju obrazovnog sistema kroz učešće predstavnika CBCG kao gostujućih predavača u obrazovnim institucijama, nagrađivanjem najboljih đaka, diplomiranih studenata, magistranata i doktoranata i na druge načine od zajedničkog interesa CBCG i obrazovnih institucija.

11. Ove smjernice objavljuje se na internet stranici CBCG.

SAVJET CENTRALNE BANKE CRNE GORE

O. br. 0101-4014/38-11
Podgorica, 28.11.2012. godine

**PREDSJEDAVAJUĆI
GUVERNER,**

dr Radoje Žugić